

Eleven Nine

Op Eleven Nine (9 november 1989) viel de Berlijnse Muur. Duitsland heeft het 25-jarig jubileum van deze val uitvoerig herdacht. Het was en is onvoorstelbaar dat deze muur - symbool van jarenlange communistische dictatuur - is gevallen.

Onwillekeurig brachten deze herdenkingen mij mijn middelbare schooltijd op de Guido de Bres te Rotterdam (1977 – 1983) in herinnering. Dat was de tijd van de Koude Oorlog. Er is hier te lande niet werkelijk gevochten maar we waren in onze beleving werkelijk in oorlog. Er waren twee kampen: het kapitalistische Westen en het communistische Oosten. Ze werden gescheiden door het IJzeren Gordijn en de Berlijnse muur. Iedereen was er van doordrongen dat de Russen op een dag in onze achtertuin zouden staan.

Je had felle voor- en tegenstanders van de wapenwedloop tussen kruisraket en SS-20. Ik was in die tijd pacifist. Ik was verbijsterd dat christenen die de Bergrede omhelsden het bezit en gebruik van deze wapens verdedigden. Regelmatig hadden we op school felle debatten over deze kwestie. Op catechisatie ging de strijd zo ver dat mijn medecatechisanten met me op de vuist gingen. Als pacifist sloeg ik dan vrolijk terug.

In de vijfde klas van de Guido de Bres gingen we op werkweek naar Berlijn. We zouden ook naar Oost-Berlijn gaan. Je moest om het paradijs binnen te komen 25 West-Duitse marken inwisselen voor 25 Oost-Duitse marken. Het was bizar dat de Sovjet-heilsstaat zo verzot was op kapitalistische valuta dat ze ons dwong tot deze aflaathandel. Veel werd echter goed gemaakt door de absurd lage prijzen in Oost-Berlijn. Wat je voor 25 mark allemaal kon kopen is ongelofelijk. Ik heb hier een halve meter boeken staan die ik daar heb gekocht: prachtige Duitse vertalingen van Tolstoj en de werken van Goethe. Het meest waardevolle was een wonderschoon dichtbundeltje van een Pools-Joodse dichteres van wie de naam zelf reeds een gedicht is: Rajzel Zychlinsky. Dit bundeltje bevat een reeks blanke verzen die van een immens samengebalde zeggingskracht zijn.

In de bus op weg naar Checkpoint Charlie vroeg één van de leraren of ik niet een groot pak cacao onder mijn jas wilde verstoppen, want dat moest naar een restaurant in Oost-Berlijn worden gesmokkeld, waar ze dringend behoefte hadden aan deze verboden vrucht. Ik werd er echter door de Stasi-mannen meteen uitgepikt. Daar zat ik dan in een kil verhoorhokje. Ik zag Solzjenitsyns *Goelagarchipel* in Siberië al voor me opdoemen. Gelukkig kwam ik met de schrik vrij en was ook meteen verlost van het imago van Sovjet-spion dat ik als pacifist had.

We mochten het paradijs betreden. We proefden hier de sombere sfeer van de betonnen grijsheid van de flats en de Leninbeelden. De enige kleur werd gevormd door het rood in de spandoeken met Marxcitaten. We raakten verzeild in een militaire parade en kregen een gesprek met jongeren die ons terloops aanraakten om te ervaren hoe de vrijheid buiten hun paradijs aanvoelde.

Deze Berlijnse Muur heeft zich in mijn ziel geëetst als een gedicht van Rajzel Zychlinsky. Zij staat daar in wezen nog altijd. Ik voel sinds de Val een soort leegte: een vreemd heimwee naar mijn jeugd, maar ook naar een wereld die simpeler was of leek dan de wereld van vandaag.

Want vandaag is Eleven Nine opgevolgd door Nine Eleven (11 september 2001). Nu zijn er twee nieuwe kampen: de jihadistische Islam en de joods-christelijke wereld. Nu is er ook een muur, maar

waar loopt hij? Het is Hete Oorlog. De hele wereld staat in brand: van een synagoge in Parijs tot een Chaldeeus kerkje in Syrië.

En alsof dit alles nog niet genoeg was, kwam daar ineens de oude Russische beer weer uit zijn Siberische winterslaap te voorschijn. Uit de gekrochten van de KGB kroop Poetin omhoog, zadelde zijn paard en joeg met ontbloot bovenlijf zijn Kozakkenpaard over de steppen van de Oekraïne. Gaat hij de Berlijnse Muur weer herbouwen? Krijgen we dan twee muren - de Muur van de Macht en de Mekkaanse Muur - die elkaar gaan kruisen? Vormen Eleven Nine en Nine Eleven het nieuwe kruisrijm of chiasme van de geschiedenis? Ik weet het niet. Het ziet er somber uit.

Maar het wordt weer Advent. Christus komt. Zijn naam begint met de Griekse letter Chi. Deze letter heeft de vorm van een schuin kruis: X. De grote filosoof Plato zei - en hoe kon hij dit weten? - in zijn dialoog de *Timaeus*: 'De zoon van God is als de letter Chi in het heelal'. In dit vreemd chiasme der geschiedenis vertroost ik mij.

Dr. Ewald Mackay